

דף קי"ד ע"א תלמיד חכם כשם שהוא מופלג משאר העם בחכמתו ובדיעותיו כך צריך שיהדר עצמו בסלסול ובהעדר כל פחיתו' ממנו. אסור לו לצאת במנעלים המטולאים טלאי על גבי טלאי [ובצלא] <sup>88</sup> [ר"ל עור העליון] <sup>84</sup> וכן צריך שלא [יהא גמצא בו שום דבר מגונה הן במלבושיו והן במדותיו וכל שנמצא בו] <sup>85</sup> שום דבר מגונה הרי הוא גורם לתורה שתתחלל [ותתמעט ערכה בעיני בני אדם] <sup>86</sup> והוא שאמרו כל תלמיד חכם שנמצא רבב בבגדו חייב מיתה <sup>87</sup> ורבב הוא מושאל להלב ושעוה <sup>88</sup> וזפת ושאר מינין הדומים לאלו ויש אומרי' [רבד והוא] <sup>89</sup> כתם של דם או שכבת זרע מלשון <sup>90</sup> רבדתי ערשי כלומר שלא תמצא טומאתו בשוליו (ובכלל) [ונכלל] [בענין] <sup>91</sup> זה [שלא תמצא בו] <sup>92</sup> שום מדה מגונה [שהמדות מושאלות בלשון בגדים כמו שידעת וחסרון מדה אחת הרי הוא ככתם בבגד] <sup>93</sup> וכמו שהכתמים רישומן ניכר בבגדים הדקים והנכבדים יותר מהגסים כך מדה מגונה אצל החכם מגונה ביותר [ולא יקל בעצמו לשום מדה מגונה] <sup>94</sup> ואפי' בצניעות ויבוש מנפשו במקום שאין שם [בשת] <sup>95</sup> אחרים ודרך צחות אמרו איהו ת"ח שנחזיר לו אבידה בטביעו' עין זה המקפיד על חלוקו להופכו כלומר אפי' חלוקו שאינו נראה לבריות אם לבשו שלא כתקנו מקפיד עליו עד שיהפכנו.

(המל"ח)

ט מלבוש תלמיד חכמים מלבוש נאה נקי. ואסור לו שימצא בבגדו כתם או שמנונית וכיוצא בה. ולא ילבש לא מלבוש מלכים, כגון בגדי זהב וארגמן שהכל מסתכלין בהן, ולא מלבוש עניים שהוא מבזה את לובשיו, אלא בגדים בינוניים נאים : ולא יהא בשרו נראה מתחת מדיו כמו בגדי הפשתן הקלים ביותר שעושין במצרים. ולא יהיו בגדיו סחובים על הארץ כמו בגדי גסי הרוח, אלא עד עקבו. ובית יד שלו עד ראשי אצבעותיו. [ו] ולא ישלשל טליתו מפני שנראה כגסות רוח, אלא בשבת בלבד אם אין לו להחליף. ולא ילבש מנעלים מטולאים בבגד טלאי על גבי טלאי בימות החמה. אבל בימות הגשמים מותר אם היה עני :

(המל"ח) (בגד ה'ט)

גרסינן בקדושין מ. ע"ב: "ת"ר האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב ויש אומרים פסול לעדות. אמר רב אידי בר אבין הלכה כיש אומרים" — רש"י: "ופסול לעדות — דכיון שאינו מן הישוב אין מקפיד על עצמו ואין לו בוש פנים וכן האוכל בשוק הואיל ואין מקפיד על כבודו אינו בוש לזלזל בעצמו וליפסל". (לר"ח ולר"ת המובאים בתוס' שם יש שיטות שונות בזה, אך הרמב"ם י"א עדות ה' מבאר כרש"י).

ייתכן שאנו מתקשים מה הבושה והזלזול בזה שאוכלים ומברכים בשוק כדי כך שזה חשוד גם על עדות שקר — הרי מאכלו כשר, והוא גם מברך כדבעי, ומה הרע שעשה? אכן, אין כאן "רע" ממש, רק חסרון של עדינות הנפש. אמור מעתה, כי ההקפדה על כבוד עצמו יוצרת דפוסי-חיים המושתתים על עדינות הנפש. זהו יסוד לכל עניני כבוד, ולפי מה שביארנו בע"ה למעלה נגדיר כאן באופן ברור: כבוד הוא הנהגה חיצונית המחויבת מהמציאות של קדושה פנימית ומתאימה לה. הרי יש בקרבך צלם אלקים קדוש — זה מחייב הנהגה בעניני גופך המתאימה לו, וזוהי הנהגה המושתתת על עדינות נפש.

מאותו ענין הוא מה שאמר ר' חייא בר אבא אר"י כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה (שבת קיד, ע"א). ויותר מזה כל הנהגת תלמיד חכם שהרמב"ם מבאר בפ"ה מה' דעות שכולה מבוססת על עדינות נפש וכולה חיוב גמור לת"ח. תקצר היריעה כאן להביא את כל הפרק בלשונו, ויהיה זה הצעד הראשון בהתלמדנו בהנהגה של כבוד, ללמוד הפרק ההוא בעיון ולהתרגל בקיום הלכותיו אחת לאחת. החל מהקפדה על לבושים נקיים וכלה בהתלמדות באכילה בעדינות. וכל זאת לא כדי למצוא חן בעיני הבריות אלא כדי לכבד את הצלם-אלקים שבנו.

(המל"ח) (בגד ה'ט)

לרבים נראית הנהגה זאת כסלסול מיותר. ירידת הדורות העיבה גם על עדינות הנפש. הגלות בין האומות גם כן הרגילה אותנו בדפוסי-חיים גסים. אולם, חיי תורה מחייבים דווקא עדינות נפש, ועלינו להיחלץ מהרגלים גסים — בפרט באכילה — ולהחיות בנו עדינות הנפש שהיא חלקו של הכלל ישראל שאחד מסימניו הוא "ביישנים". אי לזאת, נתלמד בתקופה די ארוכה בהנהגת ת"ח בהדרכת הרמב"ם.